Број 6. Нови Сад, у среду 31. октобра 1918. Година I.

СРПСКИ ЛИСТ

Орган Српског Народног Одбора

„Српски Лист“ излази сваки дан осим понедељника. — Поједини број стаје 20 потура. — Претплата до краја 1918. године 12 круна. Огласи према погодби.

Рукописи шаљу се уредништву „Српског Листа“ у Новоме Саду (Конвикт), а претплата администрацији „Српског Листа“ у Новоме Саду, Конвикт — Рукописи се не враћају.

УСЛОВИ

генерала Франшета д' Епреа Мађарској.

Кад је пре четири и по године букнуо овај страшни рат, сва је мађарска штампа (осим једине социјалистичке „Непсаве“) у кору грмила: Ово је наш мађарски рат! А данас? Сви ти некад тако ратоборни листови кукају: Ми Мађари нисмо хтели тај рат! И данас, кад Аустрија и Мађарска леже побеђене и потучене пред ногама победоносне антанте, мора нови мађарски министар-председник гроф Михаило Карољи да иде у Београд на ноге врховном заповеднику антантине источне војске, генералу Франшету д' Епреу, да покуша, не би ли спасао за Мађаре и Мађарску, што се још спасти даје. Сва је нада Мађара сада у личности Карољијевој. Он је једини Мађар, према коме победници имају још нештонешто наклоности. У мирно доба је Карољи, који има своју палату у Паризу, био једном на пријему код председника француске републике Поенкареа. Сад се чак и за то хватају Мађари и надају се, да ће их Карољијеве друштвене свезе с Французима спасти. Но после пријема, какав Карољи и остали чланови мађарског изасланства нађоше ономад у Београду, те су наде врло слабе. Оштри одговор генерала Франшета д' Епреа не може остављати Мађаре о том у сумњи.

Пред француским генералом.

У четвртак у пола 6 сати по подне два виша српска официра дођоше у хотел, у ком беху одсели мађарски министар председник Карољи и његови другови. Официри рекоше Карољију, да је врховни заповедник антантине источне војске, генерал Франше д' Епре, стигао у Београд, те да ће у 7 сати у вече примити мађарско изасланство. Тачно у 7 сати стиже гроф Михаило Карољи на челу мађарске мировне делегације (са неким мађарским официрима допуњена је ова на 24 члана) у малу Хаци-Томину вилу у Позоришној улици бр. 6. У тој кући је за време аустро-угарске окупације седео аустро-угарски подмаршал Бабић, доглавник злогласног гувернера Ремена. Први је ушао у салон Карољи, а за њим: Јаси, Хатвањ, Бокањи, Черњак па онда стручни известиоци. Соба беше осветљена петролејским канделабрима, јер су Немци, бежећи из Србије, разорили електричну централу те сада у Београду нема електричне светлости.

Пред камином стоји генерал Франше д' Епре. Човек је то од 62 године, али изгледа као да је 20 година млађи. Сабијен, мускулозан ратник; на широким прсима му многа војничка одличја. На снажном врату лепа, мушка, мрка глава, лице му опаљено сунцем и временом, а два црна ока стрељају у човека. Кратко ошишана црна коса му само на зуловима седи, брк црн. Види се по свему: чврст војник! Руком се наслонио на камин, а уз њега стоје му ађутанти: један француски пуковник и капетан.

Кад Мађари уђоше, поче гроф Карољи говорити. Тек што рече 2—3 речи, генерал Франше д' Епре га прекиде, замоли га, да и он и остали стану под слабу светлост лампе, *да им види лице*. То Мађари учинише. И сад је слика овака: Француски генерал се наслонио на камин, пред њим Карољи, за Карољијем Јаси, Хатвањ, Бокањи, Черњак, у другом реду стручни известиоци. Цео призор протекао је у стајању. Како Карољи, приказујући чланове изасланства, рекне које име, генерал лако климне главом. Јасија запита, какав је он министар, је ли члан парламента па кад чу да није, запита га, чиме се бави? И остале је питао, шта су у цивилу. А кад му Черњака приказаше као председника војничког савета, генерал изненађен рече француски:

— Vous êtes tombé si bas! (Богме сте ви ниско пали!)

Карољи чита меморандум.

Затим је Карољи почео да чита меморандум, у ком јавља, да је пред генерала изишла влада мађарског народа, па ма да је Диацу поверено установљење услова за примирје, ипак мађарска влада, која је истакла као свој програм демократизовање, опште бирачко право и слободно право самоодређења „народности“, од њега моли примирје и у првом реду да упуте Чехе (који задржавају доставу угља), нека пусте угаљ. Спомиње, шта ће бити с немачком војском у Угарској, и најпосле моли, да Мађарску, ако дође ред на то, поседне не колонијална војска, него Енглези, Французи и Американци, а војска да праведно реквирира. На крају моли за одбрану уметничких ствари у мађарским музејима.

Буквица Мађарима.

Врло пажљиво је генерал слушао, шта Карољи говори. Црне очи генералове упиле се у Карољија као да хоће да кажу: „Дед' да те добро видим!“ А на више места тихога читања Карољијева је генерал оштро одмахнро руком и затресао главом, хотећи рећи: „Море, остав' се!“ Генерал је махнуо поричући главом, кад Карољи рече, да је Мађарска сада већ неутрална земља, а кад рече, да су они дошли овамо као представници мађарског народа Франше д' Епре га прекиде:

— Али нисте повереници и осталих народа у Угарској!

На молбу за одбрану уметнина рече:

— По себи се разуме.

Али кад Карољи стаде молити, да у Мађарску не улазе колонијалне трупе (Црнци из Африке, затим војници из Источне Индије и Тонкинга), генерал љутито одмахну руком.

Карољи сврши. Генерал Франше д' Епре најпре запита Бокањија, је ли он социјалистички повереник, јер је то важно.

— Хоћу до овај господин разуме, што ћу рећи, — рече генерал. — Овде ће бити говора о судби сиромашних људи, јер ће богаташ, ако му се не буде допао нови ред у Мађарској, иселити у Швајцарску. Бокањи је изјавио, да не разуме добро француски, те генерал одреди Хатвања, да Бакањију преведе на мађарски сваку његову реченицу.

Одговор француског генералисима.

За тим генерал поче говорити. Свака реч је секла као оштар мач. Говорио је (како се Карољи после јадао) као Наполеон Велики са побеђеним царевима и краљевима после битака код Аустерлица, Јене и Ауерштета. Рекао је:

Француски народ је волио Мађаре, док су се борили против Немаца за слободу. Сваком Французу је име Ракоција и Кошута мило било, али тога је осећања од 1867. амо нестало, ишчезло је. Мађарска је утонула у службовању Немцима, угњетавала је друге народе и такову Мађарску некоји народи антане толико мрзе, колико и Немачку. *Ви сте с Немцима ишли па ћете с њима и кажњени бити.* (То је генерал веома оштро нагласио.) Ни ваша штампа се није опоштенила, она је хотимице писала о Французима сурове клевете.

— Али није сва штампа, — прекиде генерала Јаси — него само нацијоналистички део штампе.

На те речи генерал енергично лупи ногом о патос и викне оштро двапут:

— Assez! Assez! (Доста! Доста!)

Затим настави:

— Француски народ је великодушан и опростиће Мађарима. Само и једино Мађарима. Чехо-Словаци, Румуни и Југословени, то је друго. На рукама носим ваше немађарске народе, само мали миг и они ће поћи против вас! Ви бисте били уништени. Мађарска има данас само једну срећу: Карољијева особа. Он је једини човек, који може да вам побољша судбину. Потпомажите га, не остављајте га. Окупите се око његове особе.

Чланови мађарског изасланства слушали су речи француског генерала као укопани. Дошли су к себи тек онда, кад их генерал покретом руке позва у суседну собу, где су се читав сахат саветовали. И из те собе се често чуо оштар, енергичан глас генерала Франшета д' Епреа. После саветовања генерал напусти мађарску господу и оде са својим официрима у трапезарију, да руча. За то време се Карољи са члановима изасланства саветовао о условима за примирје, које им је на писмено дао генерал Франше д'Епре, изјавивши у исти мах:

— Није истина, да генерал Диац одлучује о условима. Мени се имате обратити, као врховном заповеднику источне војске. Ја одређујем услове примирју. Само што Мађарска није више неутрална земља, она је данас *побеђена* земља. Сасвим би друкчије било, да сте ми се сличним кораком обратили пре 3 до 4 недеље. *Сад кад ја седим овде у Београду, на капији Мађарске, сад је већ доцкан.*

Тим речима пружи генерал Карољију лист, писан машином, на ком беху

исписани услови за примирје. (Ове смо већ донели. — Ур.)

На саветовању мађарских делегата са генералом овај се зачудио, што у Угарској нема угља.

— Па чиме сте ложили пре 150 и 200 година? — запита.

— Онда још нисмо имали фабрика ни жељезница — одговори Јаси.

— Каквих фабрика имате ви?

— У првом реду млинове, г. генерале — објасни Јаси.

— Тако, па зашто не мељете ветрењачама? — одговори генерал, а после обећа, да ће се Немачкој ставити услов, да Мађарима и даље мора шиљати угља.

Кад један мађарски министар спомену чешку двжаву, генерал га поправи: чехо-словачка држава. Мађаре стално назива „les madjares“ и поправљао је министре, кад су рекли „les hongrois“.

Неки мађарски предлози телеграфисани су у Версаљ антантину ратну савету и сад се чека одговор. Но и дотле је генерал Франше д'Епре казао мађарским делегатима, да ће по склопљеном примирју послати у Будимпешту један француски батаљон и посести Пожун.

Изјава грофа Кароњија.

Лист Кароњијеве странке теши мађарску јавност, да је мађарска делегација у Београду ипак донекле успела у преговорима с генералом д'Епреом, ма да признаје, да је опори тон генералов просто утукао чланове мађарске делегације.

Сам гроф Кароњи је о пријему и изјавама генераловим рекао ово:

— Франше д'Епре је Француз из Бретање. Бретонци су опори у говору, скрешу у брк, мало говоре. Као ударци сикиром, тако су нас утукле његове речи, а то, што је мене хвалио, није ублажило оно понижавајуће осећање, које сам у том тренутку осећао у име целе моје отаџбине, што је тако слепо и глупо постала слугом немачком и аустријском милитаризму.

Кароњи даље уверава, да је у Београду бар толико успео, да је „призната идеја мађарска држава и да је негативно осигурано питање земљишне неповедивости Мађарске“. Гроф Кароњи не каже, на основу чега је то „негативно осигурање“ извршено.

Рад против потајних сплетака у Шајкашкој.

На Шикопаријину збору у Каћу.

После бруке, коју је познати бечки агент Ђока Шикопарија доживео на збору, што га је он сазвао на Митров-дан у Ђурђеву, опет је тај човек почео да из потаје рови и у народ сеје бечки кукољ. Он је мислио, да се то његово ново ровење не ће опазити. Преварио се. Српски Народни Одбор у Новом Саду води рачуна о великим народним интересима па будно пази и на оне несретнике (којих на жалост и срамоту нашу још има овде-онде), који у ове велике дане хоће да којекаквим споредним питањима унесу забуну у наш народ. Иде се, помоћу оваких агената какав је Ђока Шикопарија, за тим, да се заведе за Голеш-планину српски народ у Шајкашкој, где живимо у најсабијенијој маси; иде се за тим, да се у Шајкашкој помоћу ритског питања, којим су до сада варали народ, и сада начини збрка па да онај народ у тој збрци, кад буде затребало, не зна казати, куда ће и шта ће. Ово је, поред материјалне користи (јер свакако би Шикопарија и сада скупљао круну по ланцу), права сврха ове млатњаве Шикопаријине, али — те му је рачуне помрсио Српски Народни Одбор новосадски како на Митров-дан, тако и јуче.

На глас, да је Ђока Шикопарија сазвао за 29. октобар збор у Каћу, Српски Народни Одбор у Новом Саду је јуче у јутро сместа изаслао у Каћ као своје изасланике Јашу Томића, Павла Татића и Јанка Перића, да народу кажу, каква му се замка подмеће, кад му се данас излази са ритом, са тим шареним јајетом, којим већ 40 година варају Шајкаше. Изасланици су се колима одвезли у Каћ. Шикопарија је сазвао збор за 10 сати пре подне. Прошло је било већ и 11 сати, а Шикопарије нема! Онда су изасланици Народног Одбора искупили народ у општински дом и ту је најпре говорио народу Јаша *Томић*. У свом говору је разложио народу, исто као и у Горњој Шајкашкој, да не наилази на лепак потајним агентима непријатеља наших. Позвао је народ, нека узме рит, али нека не да свога образа за рит. Народ је бурно одобравао г. Томићу, само се нашло два Шикопаријина човека (од којих је један био напит!), који су покушали да бране Шикопарију.

Али и ови су одмах умукли и стругнули са збора, кад је узео реч један брат Србијанац, који је ратовао у балканским ратовима, а за ове четири године рата претрпео грдне муке. Овај је очитао ваљану буквицу смутљивцима. Говор овог страдалника веома је гануо искупљени народ.

За тим су проговорили народу још Паја *Татић* и Јанко *Перић*, па су се онда изасланици подуже разговарали са појединим групама народа и казивали му, да се добро чува ситничарења, међусобица, свађе, пљачке и нереда у ове велике дане, кад је Србину сванула слобода. Молили су народ, да се особито чува агената оних кругова, који су наш народ у Војводини беспримерно тлачили и гонили. Изасланици су са задовољством установили, да је народ у Каћу, изузев 2—3 заведена човека, сложан и свестан те су људи једнодушно уверавали изасланике, да им је данас рит споредна ствар према великој будућности Србиновој, коју данас гради српска војска и њени моћни савезници.

А тако и јесте. Шајкашима рит не ће утећи. Он је ту и доћи ће време, кад ће се и то питање по правди решити. Главно је сада, да Срби Шајкаши сада због рита не окаљају образ и себи и војвођанским Србима пред осталом браћом.

Зато, браћо Шајкаши, добро пазите на потајне сплетке, па ако се ове опет појаве, одмах то јављајте Српском Народном Одбору у Новом Саду, а овај ће знати покидати те замке.

Госпођинчани и Шикопарија.

Јављају нам из Госпођинаца: Кад су на Митров-дан изасланици Српског Народног Одбора отишли одавде, стигао је улак од Ђоке Шикопарије, који јавља, да ће Ђока доћи у Госпођинце, да нам „донесе рит“. Али се задоцнио! Ми Госпођинчани сад знамо, шта Ђока Шикопарија крије у грму, и неће код нас успети. Шта више, ако се одиста усуди да овде прави смутњу, ми смо се решили, да га сместа спакујемо натраг у

ЛИСТАК.

Моја демобилизација.

После службе Божје о св. Петци прогласили су дични Срби Мостарци своју слободу и независност. У сали српске школе скупило се и старо и младо, богато и убого, да саслушају речи свога великог песника Алексе Р. Шантића, који је доживео да види остварене своје снове. Рођен под турским оковима, одрастао и делао у свиленим ланцима „културтрегера“ доживео је, да га мôра престане давити. Његове речи у прози понављати била би грехота. Доћи ће време, да и ми овде прочитамо оригиналне речи његове, писане крвљу његова српског духа. Тада сам осетио, да је дошао крај и моме културтрегерству у Мостару на крилатишту.

Херцеговац је бистар, мудар и брз у раду. На појутарју св. Петке било је већ све у своме реду: народно веће организовано са првим људима у својој средини; а њему на десној страни народна стража од све самих одабраних и честитих младића. Узеше све у своје руке. Гесло је било: све што преузимамо, наше је, те га чувајмо и бранимо.

У недељу после св. службе после молепстија за српског краља Петра 3. новембра одржали су свечану поворку по целом граду, који је био окићен из гроба ускрслим красним заставама српским и прекриљен грађанством мостарским и околним са српским кокардама на грудима и поздравом васкрса и честитке. Примеран ред приликом шетње по граду, огромне масе народне страже у соколском оделу учинили су дубок утисак на све странце-куфераше цивилне или војничке и свако је осетио, да је овај народ зрео да рукује сам својом судбином и да му се његов завичај мора и предати у руке. Свесни и трезвени говори, заклетва положена у руке народног већа учинише одједном Мостар српским градом, достојном колевком Саве Вуковића, оснивача српске гимназије новосадске. Сви ми куфераши од генерала до редова покорисмо им се. Дан доцније предавши своје послове у руке пуномоћника народног већа био сам на железничкој станици забринут додуше, како ћу прећи у овој збрци пут од 700 км до своје куће и молио сам Бога, да видим обалу Саве, надајући се, да ће то бити крај свима тешкоћама и да ће тамо као на прагу западне културе дочекати ме ред и поредак достојан ових великих и судбоносних дана. Но како сам се љуто преварио!

На путу кроз Херцеговиву и Босну такав нас је ред и поредак дочекивао и пратио, да смо сви и ја и моји сапутници Мађари били необично изненађени. Свуда народна стража одржава ред, чува магазине од пљачкаша, разоружава раскалашне војнике, стара се за храну и припомоћ сиромашних војника и заробљеника. Један ме је инциденс као војвођанина јако застидео. Морао сам гледати, како су стражари у Добоју морали три напита Сремца да притворе, док се не растрезне, да не би успут у напитом стању можда и главу изгубили.

Кад сам дошао у Босански Брод, разочарање је почело. Овде сам већ слушао ширење осветољубља и требало нам се с тешком муком довијати, да што јефтиније пређемо у Славонски Брод. Разуме се, да се у Босанском Броду већ и „многаја љета“ могло чути. У Славонском Броду ишло је још и више низбрдицу. Ту смо већ и за отимачине и пљачке па и за убиства чули, а Бога ми много од тога и сами видели. Од Мостара до Винковаца путовао сам само са аустроугарским војницима и официрима. У Винковцима смо се разишли. Они одоше к Даљу, а ја ћу наставити пут према Инђији. Дошав до воза, видим неколико вагона српских заробљеника и ступим у један вагон, да видим, како је и с њима путовати. То су били сами прави европејци, мирни, трезвени, учтиви, предусретљиви, заиста заслужно поштовани велики јунаци. Причали су своје муке и патње, а притом своје човекољубље и хришћанство. Кад ал наједаре ц

Жабаљ. Као један човек слушамо родољубиви савет, који су нам на Митровдан дали изасланици Српског Народног Одбора новосадског, а смутљивцима, који хоће да и сада ремете народну слогу и да Шајкаше и даље држе под срамотом, показаћемо пут у недођин. Тако нам Бог помогао!

Саопћења Српског Народног Одбора.

У **Локу** у Шајкашкој образовао се Српски Народни Одбор од 21 члана. Председник је Максим Цветковић, потпредседник Данило Томић, перовођа Душан Секулић.

Пуномоћ.

Др. Јован Лалошевић, адвокат у Сомбору, добио је пуномоћ Српског Народног Одбора, да се стави у споразум са Буњевцима у Сомбору и Суботици и околини у питању наше организације.

Повереници код магистрата.

Српски Народни Одбор изаслао је своје поверенике за поједина одељења у магистрату. Тако за градско начелништво је повереник Др. Стеван Адамовић, за капетанију Др. Александар Моч, за култус и школе Марко Вилић, за касу Коста Миросављевић, за потрошарину Милан Абрамовић, за исхрану Димитрије К. Тодоровић.

Зборови.

Данас у уторак одржао се збор у Футогу. На збор је изаслао Српски Народни Одбор своја два члана: Др. Радивоја Стратимировића и Душана Тушановића. За Ст. Стапар умољен је да оде Др. Јован Лалошевић из Сомбора с једним чланом тамошње социјалдемократске организације.

У **Госпођинцима** образовао се Српски Народни Одбор од 8 чланова. Председник је Никола Арсеновић, потпредседник Милан Ђукић, тајник Секула Попов.

сви као громом поражени заћуташе, када стигосмо на станицу сремске Митровице. Зачуше се звуци српске химне и весело кликтање наших Сремаца. Стаде воз, они сви искочише, скидоше капе и саслушаше дубоко тронути на предворју свога завичаја миле звуке славне српске химне, коју изводише српски војници ослободиоци, дошав победоносно са Балкана.

Тужним оком посматрао је овај јединствен призор један сељак из Мачве, којем похрлише сви, да питају, како је код куће. Овај их је тупо гледао, дигао руку са једним прстом и рекао: Голи смо као прст и нема нас, убише нас и породице. Дођите кући, видите, и сви ћете се радо и пуни горчине одмах вратити својим кадровима. Забринути нису више ћеретали до Инђије, мрко су погледали у земљу и нису могли ни слутити, да их ово чека после газдовања културтрегерског.

Од Инђије даље не могох, јер срдити Германи порушише чортановачки тунел. Нађосмо се нас више сапатника, те настависмо пут колима до Новог Сада, а возио нас је један петроварадинац. Он нам је испричао, како су сремски и бачки сити и пијани газде опљачкали и попалили државна стоваришта и како их за све то није ни стид.

Дошао сам кући и застидео сам се и не бих се смео вратити међу оне јаднике, који су у највећој беди и невољи одржали се на врхунцу врлине и човечанства, а који су ми на поласку рекли: Немојте нас осрамотити ни ви, као ни ми што вас нећемо. *М.*

Долазак српске и чешке војске у Ириг.

102 чешки пук није хтео ићи својим кућама, него је дошао у Руму и ставио се Народноме Већу на диспозицију. Свечано су ушли у место заједно са својом музиком. Дочек је био искрен и одушевљен. Мноштво је клицало. Војници су бацали капе, клицали и певали. Народно Веће поздравило их је. Са балкона су бацали цвеће на Чехе, који су необично усхићени и дирнути тим дочеком.

Тога истога дана дошао је први вод српске војске у Руму под водством подпоручника Милеуснића. Вод је био необично одушевљено поздрављен и посут цвећем. Потпоручик је једва носио цвеће, које су му одушевљени слободни Срби предали. Пред њих је изашла чешка музика, која је баш почела свој дневни концерт. Тако са музиком маршираo је српски вод окружен одушевљеном светином, чешким војницима и официрима. Видио сам људе у чијим се очима сијале сузе среће.

У Иригу се исто тако налази чешких војника и два часника, који су на доласку поздрављени од председника Нар. Већа. Кад су ушли отпевали су чешку химну и онда се заједно са светином кренули у школу, где су уконачени. Свет је клицао Србији, Чешкој, Југославији и свим њиховим првацима, те певао српску химну. Пред школом се захвалио чешки поручик на искреном дочеку.

Они врше службу у месту заједно са нашом Народ. Стражом.

Јуче око 10 сати пре подне дошли су први српски војници са једним поручиком, који је поздравио скупљени свет. Одушевљење је било неизмерно. Клицало се Србији, њеноме краљу, Александру и Ђорђу. Град је искићен барјацима. Пред општином је подигнут славолук. У месту је мир и ред.

ПРЕПРОДАВЦИМА НА ЗНАЊЕ.

Упозоравамо наше препродавце, да непродате бројеве не примамо натраг. Нека поруче само онолико, колико могу продати.

Српски покрет у Стапару.

Стапар, 26. новембра 1918.

Пробио се лед — зора свиће, а дан злаћане слободе за којом давно жудимо ту је. Необична нас радост прожима и чисто не верујемо, да је тиранији крај — да ће се за који дан високо залепршати српска застава, а с њом наша поносна српска војска доћи да нам узвикне: ево нас браћо стигосмо и до вас да вам донесемо злаћану слободу па да загрљени поведемо право српско коло. Још нам чисто све изгледа сан, чисто још стрепимо, е да се нећемо у нашој нади преварити, е да неће бити то само сан. Многи и многи жељно чекају тај дан који је врло близу, али многи и многи мрачњаци и назадњаци улизице сваке владе ти стрепе. Данас примисмо први број „Српског Листа“ за кога се тако рећи отимасмо, јер га ћирилицом штампаног давно не видесмо.

Па ево на брзу руку хитам, да вам јавим да и ми нисмо заостали за осталом браћом, да смо и ми похитали да учестамо кораке, да се збрише прошлост, да доведемо код нас у ред све што на путу стоји, да овај велики дан поносно и чиста образа као свесни и зрели чланови народа дочекамо.

Као свагде тако је и код нас почело с нередима. Још у прошли петак, од 10 сати пре подне отпочело је придолажење војника, било домаћих било на пролазу кроз наше село, но од после подне било је то у већим масама. Сасвим природно, да су радосни после толиких ратних напора повраћени кући својој и породици, мало отишли и у гостионице. Но око 6 сати у вече почело је већ озбиљније. Поворке се кретале улицом, све већма расле и уз повике живео краљ Петар, живела Србија, живела република и т. д., па уз пуцњаву из пушака отпоче и лупање прозора појединцима. Та галама потрајала је читаву ноћ до 2 сата ујутру. Сутра дан отпочело је исто, али у много јачој мери, тако да је у вече дошло и до паљења, те је једна кућа изгорела. Истодобно почеле су неке циганске наоружане банде залазити у куће те су тражили повеће своте новаца, што им је кућевласник морао и дати. Како је овим овладао у месту страх, па да би спречило, да не би следећег дана узело то све још већи размер, то се одмах у недељу скупио велик број зрелих али млађих људи на договор, како и којим начином да се свему овом стане на пут, те је и одмах основано Народно Веће и Народна Стража. Одмах тај дан проведосмо мирно.

У одбор су изабрани у први мах чланови: Боривој Станковић, Никола Станишић, Ђука Ковчин, Мита Мрђанов, Петар Катић, Никола Павловић, Мита Катић, Јова Ковчин, Јоца Бузацин, Стева Акић, Јоца Вученов, Стева Мрђанов, Никола Катић, Коста Буњевчев, Ђура Стојшић, Милорад Станојев, Обрад Ивков, Милан Куруцић, Марко Божин и Паја Милић. Кашње је тај Одбор преиначен те су измењене некоје особе.

Пријавио се одмах у Народну Стражу велики број момака тако да сада има 180 пријављена момка.

За команданте чета постављени су: Јоца Бузацин, Мишко Божин и Коста Буњевчев.

Чим се стража организовала отпочела је тај дан вршити дужност и успех је био тај, да је све у свој колосек доведено и потпун мир овладао и хвала Богу још до данас нарушен није.

И тако прелазећи преко овог и предајући га забораву учинисмо први своју дужност у нашој околини и спремамо се да овим лепим и великим данима поносни и светла образа у сусрет изађемо, да слободно развијемо своју српску заставу и радосно својој српској браћи давно жељеној и давно очекиваној кликнемо живели браћо — добро нам дошли.

Поздрављајући вам излазак броја „Српског Листа“ желим да од сада боље и лепше гласе јављам, а вас искрено поздравља

Улазак српске дивизије у Нови Сад.

У уторак после подне дошао је у Нови Сад штаб дунавске дивизије са једним читавим пуком српским, на челу са дивизијаром пуковником Драг. С. Милојевићем. Улазак је био величанствен, а дочек одушевљен. На мосту поздравио је српску војску др. Игњат Павлас, потпредседник Српског Народног Одбора, срдачном добродошлицом. Са балкона Матице Српске поздравио је српску војску Јаша Томић. У сутрашњем броју донећемо опширнији приказ овог знаменитог догађаја у животу српског народа.

Вести из места и са стране.

Политички референт Народног Одбора.

У недељу је Српски Народни Одбор изабрао Јашу Томића за политичког референта. Томић се примио те дужности, али је молио, да га онда реши председничке дужности тим пре, што је већ при своме избору изјавио, да он ту дужност врши само привремено, док се одбор не попуни изасланицима из свих крајева Војводине. Одбор је оставку узео на знање и решио, да садање председништво води послове и даље а председничко место да се попуни, кад се састане проширени Српски Народни Одбор.

Српско народно позориште.

Кад је избио рат, Мађари су срушили и српско народно позориште. Сав је наш културни рад застао био. Сада је време, да се тај рад започне и то енергично. Управа српског народног позоришта ваља да учини потребне кораке, да се образује глумачки збор и да се добави гардероба, која је прошле године уступљена осечком казалишту на употребу.

Немиле појаве.

Овдашњи Мађари били су приликом уласка српске војске врло мирни. Но од јуче почели су појединци да се понашају изазивачки и ширити вести по оној: не прича баба сан, како јој се снило, већ како јој је мило! Чујемо, да је један Мађар ранио једног овдашњег Србина и два српска војника једним пуцњем. Ми смо уверени, да ће српска војна команда умети да одржи ред и мир и да ће повући на одговорност свакога, који покуша да га наруши. Овдашње Србе позивамо, да избегавају сукобе и да се не узрујавају, ако који Мађар носи мађарску кокарду. Нека не отежавају посао српској војсци, а вође овдашњих Мађара упозоравамо, да спрече ситничарска изазивања, која им ништа не помажу. Српска је војска ту — и остаће овде. То је факт, који они не могу више изменити.

Саркотићево страдање.

Познати крволок, аустријски генерал Саркотић, који је немилостиво прогонио Србе у Босни и Херцеговини, добио је од народне владе у Сарајеву дозволу, да посебним возом а са наоружаном пратњом отпутује из Босне. Он је већ 1. новембра о. г. по нов. кал. јавио Народном Вијећу у Загребу, да није више председник владе него само војнички заповедник. У Зеници задржала је његов воз народна гарда, која је са крова железничке станице уперила машинске пушке. На посредовање народне владе могао се воз даље кренути. Слични су се призори одиграли у Маглају и Добоју. У Бос. Броду морала је Саркотићева пратња да положи оружје. Само под тим условом могла је добити воз за Слав. Брод, али у Слав. Броду дочекали су Саркотића и његову пратњу више стотина народних гардиста и српских заробљеника, па су Саркотића и пратњу му присилили, да отпутује у Загреб, где их је дочекала народна гарда и одузела им све пртљаге. Под пратњом народне гарде ушли су у Загреб а пртљази су им били заплењени.

Опет богат плен.

Кад су се изасланици Српског Народног Одбора новосадског јуче бавили у Кађу, стигла је са Дунавца вест, да је српски ђак-наредник Стеван *Шумадинац* са цигло четири српска војника на Дунаву испод Кађа запленио три пароброда и неких 60 шлепова. Ових пет јунака су навалили сами на посаду тих бродова и после кратке борбе ју савладали и овладали овим великим бродским парком. Шлепови су, како чујемо, натоварени оружјем и разним потребштинама за војску, али не сви, јер су неки Кађани и Ковиљчани до узапћења опљачкали неке шлепове. О овом јуначком подвигу и успеху те мале четице извештена је команда српске војске у Новом Саду и ова је сместа изаслала потребну помоћ.

Настрадали пљачкаши.

И ускрсли српски листови и интелигентни, присебити људи саветовали су, молили и преклињали народ по селима, чим је букнула револуција, да буде миран, да се држи реда и да не пљачка. Огроман део народа послушао је тај савет, али на жалост нашло се у многим селима људи и жена, који су пошли у пљачку и тиме осрамотили и себе и село. Но у више места навукли су ти пљачкаши на себе осим срамоте и несрећу. Особито су, како нам из Т. Бечеја јављају, зло прошли они пљачкаши, који су дошли да пљачкају по салашима у Рохонцијевом риту преко пута од Чуруга. Неких 70 пљачкаша, мушких и женских, навалише ту у пљачку, али их дочека т.-бечејска Народна Стража и скоро све до једног помлати из пушака. Ето, куд води неситост и грамзивост за туђим добром!

Зато и опет: Не пљачкајте!

Изгреди у Бачкој и Банату.

Из многих места у Бачкој и Банату стижу вести о изгреду и пљачкању. У Бегечу је на ужасан начин убијен натарош Брежовски а у Добрици (Банат) натарош Душан Јанковић. Многи су натароши најурени из села. У Баји и у многим другим местима пљачкани су јеврејски дућани. Из свих извештаја који стижу, види се, да су ти изгреди уперени у главном против натароша и Јевреја. Предузете су свуда мере, да се даљи изгреди спрече.

Лажне комите.

Ову опћу забуну хоће да искористе којекакви мангупи и зулумћари, па се у групама појављују по Срему и Бачкој као српске комите, али таки не долазе да заштите српски народ него да пљачкају. Са више страна јавише нам, да се појавиле комите ове врсте. У Срем. Карловце ушла је једна таква чета пре српске војске и била лепо угошћена и дочекана. Артиљеријски поручник Васа Јеремић посматрајући понашање ових комита, а и сам је дуго с њима радио, посумњао је у то, да су они комите. Зато је отишао команданту српског одреда у Марадику, капетану Радовићу и упитао га, је ли он послао у Карловце какве комите. Пошто је капетан Радовић поручио, да он никакве комите није послао, вратио се у Карловце, где је уз помоћ шесторице српских војника разоружао самозване комитске војводе и целу чету. Разоружано је 30 комита и неколико војвода. Сада седе у затвору и чекају да им суди српски војнички суд.

Ухапшене уходе.

Синоћ око 9 сати упознали су у Мајерову хотелу у Н. Саду једног уходу, који је некад шпијунирао у Ваљеву и многе невине људе потказивао аустријским војничким властима. Кад су синоћ тог уходу спопали, он се бранио, да није он тај, али га је стража ухватила и отерала у касарну 6. пука. Исто тако је стражарно спроведена у притвор и једна сумњива женска, ма да се украсила српском тробојницом.

Дао оставку.

У једну од секција Српског Народног Одбора у Новом Саду уврштен је др. Душан Радић. Дознајемо, да је др. Д. Радић поднео оставку на том месту.

РАТНИ ДОГАЂАЈИ.

Спор између Јужних Словена и Талијана.

Према уговору о примирју посели су Талијани Трст, Ријеку и далматинска пристаништа. Због тога је велико незадовољство у Загребу и Љубљани. Талијани захтевају, да им се преда све оружје и муниција, изузев личног оружја, а аустроугарски генералштаб хоће само половину тешког оружја да изда. Тога ради су Талијани обуставили сав поштански, телефонски, телеграфски и железнички саобраћај у окупираним крајевима. Влада у Љубљани стоји на становишту, да се услови о примирју не протежу и на јужнословенску неутралну државу, аустроугарске војске пак више нема. Стога све оружје, које се налази на земљишту јужнословенске државе треба да остане у њеном поседу до одлуке међународне конференције. Влада у Љубљани због тога захтева, да Талијани не окупирају словенско земљиште. Једно изасланство њено поднело је у тој ствари протест талијанском пуковнику, Кастелију, који се налази у Постојни. Овај је одговорио, да он тај протест не може узети на знање. Љубљанска влада поднела је извештај Народном Вијећу у Загребу с молбом, да предузме кораке код антанте, како би се одустало од окупације јужнословенског земљишта. У колико би се морало приступити окупацији, да то изврше француска, енглеска и американска војска, јер се боје да би се талијанска окупација могла свршити и коначним припојењем словенског земљишта Италији.

Републикански покрет у Немачкој.

У Берлину је образована народна влада, која је запливала у републиканске воде. Царев двор у Берлину заузеле су социјалисте. Републикански покрет заталасао се најпре у Килу. Вест, да ће се наставити зимски рат узрујала је морнаре. Немачка је флота добила заповест, да изиђе на Северно Море и да се упути у бој с енглеском флотом. Трећа се дивизија побунила и вратила у Кил. Она је отпочела револуцију, која је наишла на леп одзив, јер су по Немачкој почели поново позивати људе у војску, али већи део није се одазвао позиву. Раздражење је достигло врхунац, када се видело, да цар Виљем не мисли да поднесе оставку. Револуција је присилила не само Виљема него и сина му да одступи, а одступио је и Виљемов зет, војвода у Брауншвајгу. Баварска је династија отишла у Швајцарску. Официри су покушали, да од социјалиста отму царски двор. На чувеној бранденбуршкој капији у Берлину виће се црвена застава. Војнички и раденички савети преузели су сву власт и одржали ред.

Повлачење немачке војске.

У смислу уговора о примирју дужна је била мађарска влада да разоружа немачку војску, која се налази на земљишту Угарске. Пошто није имала снаге да то учини, послало је свој протест маршалу Макензену. Немачка војска повлачи се из Румуније преко Брашова, па је узела жељезничку пругу у своје руке.

Немачке су чете стигле до Фелдвара. Код Оршаве су Немци заузели мост на Черни а у оршавском пристаништу поставили су четири топа, јер очекују нападај антантине војске, која стоји код Текија.

Бољшевици и Швајцарска.

Јављају из Берна, да је швајцарска влада протерала цело руско бољшевичко посланство из Берна, јер се уверила, да су бољшевици у Швајцарској водили револуционарну пропаганду и величали бољшевичка насиља.

Две девојчице

могу добити посла у администрацији „Српског Листа“. Нека се одмах пријаве у Конвикту. Посао ће им бити савијање листа. Награда пристојна.

Једна девојчица

може добити место у штампарији Супек и Јовановића, Нови Сад, Житна пијаца 22.

Главни и одговорни уредник: **Мита Клицин.**
Одговорни издавалац: **Др. Милан Петровић.**

Штампарија Супек и Јовановић, Нови Сад, Житна пијаца број 22.